



54. MADDE:

Manası: Bazı kere ibtidaen(ilk başta) caiz olmayan şeyler, tabi için caiz olur.(1)

Müşteri, satıcıyı mebiyi teslim almaya vekil tayin etse bu sahih olmaz. Ancak müşteri satıcıya bir kab verse ve satın aldığı şeyi o kabın içine koymasını istese, bu müşteri için teslim almak (kabz) olarak itibar edilir. İlk durumda vekaletin sahih olmaması ve ikinci durumda caiz olmasına gelince; ilk surette satıcı, bir anda hem teslim eden ve hem de teslim alan olmuştur. Doğrusu akitlerde iki kişinin (satıcı ve alıcı) akti üzerlerine alması, satıcının müşteriye mebiyi teslim etmesidir.

İkinci durumda müşteri, satıcıya bir kab vermiştir, satıcı da onun işaretiyle amel ederek mebiyi kaba koymuştur. Bu durum müşteri tarafından kabzetmek sayılır.

Satıcının kabzı, müşteriye tabidir ve sahihtir.

Aynı şekilde buğday satın alan müşteri, satıcıdan onu öğütmesini istese ve satıcı da buğdayı öğütse, müşteri buğdayı teslim almış olur.

Menkul olan eşyasıyla bir arazi vakfedilse, menkul olan şeylerin vakfı örf ve adeten ilk anda caiz değildi, ancak asıl olan gayri menkule tabi olmakla sonradan caiz olmuştur.

Su hakkını satmak veya vakfetmek caiz değildir, ancak su hakkının ait olduğu arazi satılırsa veya vakfedilirse, ona tabi olarak su hakkı da satılmış veya vakfedilmiş olur.

(1)- Bu kaidenin arapça metni: □□□□□□□□ □□□□ □□ □□□□□□□□□□ □□□□ □□□□□□□□□□
□□□□□□□□ □□□

55. MADDE:

[illegible]

Manası: Başlangıçta cevaz verilmeyen şeye, bekasında cevaz verilebilir.

Misal: Hisseli yerdeki hissesini hibe etmek gibi. İlk anda bu caiz olmasa da, nihayet itibarıyla caiz olur. Mesela bir kişi, başkasına hisseli olan bir arsadaki hissesini hibe etse, bu hibe sahih olmaz, zira hisseler ayrılmamış ve yer belli olmamıştır. Fakat arsanın tamamını hibe etse, sonradan bir hissenin başka-sının hakkı olduğu anlaşılrsa, hibe batıl olmaz. Hisse sahibi hisse sini aldıktan sonra kalan, kısım hibe edilende kalır.

Ölüm hastalığında olan birisi, tek malı olan arsasını hibe etse, sonra vefat etse, arsanın üçte ikili kısmında hibe batıl olur, sadece üçte birinde sahih olur. Burda hisseli olduğu halde, hibenin sahih olmasının sebebi, hisseli olmak arazidir/geçicidir, hibe arsanın tamamında olmuştur. Varislerin hakkı olan üçte iki ayrılınca kalan üçte birlik hissede hibe sahih olur.

Bir malı satmaya vekil olan kişi, başkasını o mal satmaya vekil tayin edemez; fakat alakasız birisi gelip o malı satarsa, asıl vekil olan da bu satışa izin verse, (fuzuli kişinin) satışı geçerli olur.

Henüz yetişmemiş meyvelerde ortak olanlardan biri hissesini yabancı bir kişiye (iki ortakta başkasına) satamaz, zira bu diğer ortağa zarar verir; ancak iki ortak birlikte başka birine meyveleri satsalar, sonra ortaklardan biri satın alan kişi ile anlaşarak kendi aktini fesh etse, diğer ortağın hissesindeki satış fesh olmaz. Böylece yabancı bir ortağa satış sahih olmuş olur.

56. MADDE:

[illegible]

Manası:Beka, başlangıçtan daha kolaydır.

Bir şeyin devam ve bekası, ilk defa meydana gelmesinden daha kolaydır. -ilk anda caiz olmayan şey, bekaen caiz olabilir- kaidesi de bunun gibidir.

Misal: Hisseli olan binanın ortakları, kendilerinden gayri-sına binayı kiraya vermeleri sahih olmaz. Ancak ikisi birlikte başka birine kiralamış olsalar, -binanın bir kısmı hakkında- başka bir şahıs 'kendi hakkı olduğunu' dava ederek ispatla hakkını alsaydı, o kısımda icare akti fesh olur, amma kalan kısım-daki icare akti devam eder. Burada hisseli olması, icare aktinin devamına mani değildir.

Şayet bir hakim, yerine bakması için birini naib tayin etse, asıl hakim yok iken bu naib olan hakim bir davada hüküm verse, bu hükmü geçerli değildir; ancak asıl hakim verilen hükmü inceleyip geçerli yaparsa, hüküm sahih olur, aslında ilk anda sahih olmamakla beraber, bekaen

sahih olmuştur.

57. MADDE:

□□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□

Manası:Teberru' ancak kabz (teslim almak) ile tamam olur.

Bu kaide, “Hibe ancak, kabzedilmiş olunca caiz olur” hadisi şerifine dayanır. Şayet hibe, kabz (teslim) olmaksınız tamam olsa, hibe eden kişinin, eda etmeye mecbur olmadığı birşeyi (kabzı), eda etmeye mecbur olması gerekirdi. Bu, teberru' manasına zıttır. Teberru', verilmesi vacib olmayan bir şeyi veren kişinin, ihsan olarak onu vermesidir.

Misal: Birisi başkasına bir mal hibe etse, hibe edenin izni ile onu teslim almadıkça, o malda tasarruf etmesi sahii olmaz. Aynı şekilde birisi eline bir miktar para alsın ve fakire vermek istese, vermeden evvel vaz geçse, burda paraları fakire vermeye zorlanamaz.

Bu kaideden şu husus istisna edilir: Baba, küçük çocuğuna bir şeyi hibe etse, çocuk onu teslim almadığı halde hibe sahii olur, zira babası (velisi olması hasebiyle) onun adına teslim almış hükmündedir.